

Woede Elmer is kwaad en
'dat is soms niet oké'

14

All American Nightmare

Met een symposium en een feest, vierde Minerva de Amerikaanse verkiezingen. 'Laten we eerlijk zijn: Trump is een tikkende tijdbom'

4

Brandbrieven De aangekondigde bezuinigingen bij Geesteswetenschappen leiden tot grote zorgen. 'Waarom worden er tientallen miljoenen uitgegeven aan nieuwbouw en beveiliging?'

2+12

China's lange arm Beijing speelt steeds meer de baas

7

10

Blitz Het loopt storm bij het eerste onafhankelijke dispuut van Leiden. 'Verenigingen vinden ons cringe en knorrig'

Mag de universiteit je mail lezen?

Toen de universiteitsraad vroeg of beveiligers e-mails van studenten en medewerkers mochten lezen, wilde vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos 'uit oog van vertrouwelijkheid' daarop niet antwoorden. Maar mag het überhaupt?

DOOR MARK REID

De wet geeft wel mogelijkheid om in mailboxen te kijken: het controleren van werkmail is toegestaan, maar is wel gebonden aan een aantal voorwaarden.

Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens moet de universiteit een gerechtvaardigd belang hebben dat zwaarder weegt dan de privacy van de werknemer, en moet degene die de universiteit controleert worden ingelicht. Daarbij moet de universiteit van vertrouwelijke communicatie van de werknemer afblijven, privé-mails mogen niet worden gelezen.

In het geval van heimelijke controle gelden die voorwaarden ook, maar moet er daarnaast een redelijke verdenking zijn dat er een strafbaar feit heeft plaatsgevonden en zijn er geen andere mogelijkheden om dat strafbare feit te beëindigen dan door inbreuk te maken op bijvoorbeeld de e-mails. Ook mag de heimelijke controle slechts incidenteel zijn, en niet structureel. De werknemer mag in dit geval wel pas achteraf op de hoogte worden gesteld.

De precieze regels hoe onderzoek plaats hoort te vinden aan de universiteit zijn vastgelegd in de gebruikersovereenkomst voor universitaire ICT, de zogenoemde *Regeling ICT- en internetgebruik*. Ook daarin staat dat de universiteit de mogelijkheid heeft om onderzoek te doen naar de online activiteiten van medewerkers en studenten op het universiteitsnetwerk, met als doel om vast te stellen of er oneigenlijk gebruik is gemaakt van ICT-middelen, bijvoorbeeld voor het downloaden of verspreiden van illegaal materiaal.

Dat is niet de enige reden voor nader onderzoek. Een andere reden kan zijn om 'van negatieve publiciteit over de Universiteit te voorkomen'. Elders in de overeenkomst staat ook dat 'de gebruiker zich bij het ICT- en Internetgebruik van handelingen onthoudt die de goede naam van de universiteit schade kunnen toebrengen.' Wat hiermee precies bedoeld wordt, legt de regeling niet verder uit.

Mare vroeg de universiteit of deelname aan protesten ook reden zou kunnen zijn voor een gericht onderzoek. Universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke laat weten dat niet het geval is. 'Het (eventueel) schaden van de goede naam van de universiteit vormt geen zelfstandige aanleiding voor het initiëren van een dergelijk onderzoek.'

Een rondgang van *Mare* langs verschillende actiegroepen en uitgesproken studenten en medewerkers leverde geen gevallen op van mensen die bericht hadden gekregen dat hun online activiteiten of e-mail waren onderzocht. Ook Van Overbeeke zegt stellig dat 'er uiteraard geen mailboxen geopend worden van bijvoorbeeld demonstrerende studenten op basis van het enkele feit dat zij demonstreren of willen demonstreren'.

De Autoriteit Persoonsgegevens wilde niet in detail treden over de specifieke situatie aan de Universiteit Leiden.

Klokkenluiders, tipgevers en bronnen kunnen veilig naar *Mare* mailen

Mare heeft een nieuw e-mailadres geopend. Hoewel verslaggevers voor gevoelige zaken al hun persoonlijke mailadressen gebruiken, loopt het algemene redactiemailadres en het contactformulier op de website nog via de universitaire mailservers. Klokkenluiders, tipgevers en andere bronnen die zeker willen zijn van hun anonimiteit kunnen ons voortaan mailen via weekbladmare@protonmail.com

Brandbrief aan ministerie: vrees dat unica verdwijnen

De faculteit Geesteswetenschappen wil zogeheten unica – studies die nog maar op één Nederlandse universiteit bestaan – schrappen of samenvoegen. Dat leidt in de rest van het land tot grote zorgen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

De faculteit Geesteswetenschappen gaat flink op de schop, bleek half oktober uit plannen van het faculteitsbestuur die *Mare* openbaarde. De forse bezuinigingsoperatie is nodig omdat de faculteit afstevent op een jaarlijks tekort van 5,7 miljoen euro. De meest opvallende maatregel is het opheffen van de bachelors African Studies en Latijns-Amerikastudies. Verder wil het bestuur de opleidingen Chinees, Japans, Koreaans en Zuid- en Zuidoost-Aziëstudies laten opgaan in een nieuwe bachelor Aziëstudies en de opleidingen Frans, Duits en Italiaans laten fuseren tot de bachelor Europese talen en culturen. Bij Midden-Oostenstudies worden de specialisaties Perzisch, Turks, Hebreeuws, Islamstudies, Arabisch en Modern Midden-Oostenstudies geschrapt en ook de bachelor Oude Nabije Oosten-studies zal het aantal specialisaties 'substantieel' moeten verminderen.

Maar veel van die opleidingen of specialisaties zijn zogenoemde unica: zij kunnen uitsluitend nog aan de Universiteit Leiden worden gevolgd. Zo is in het rapport *Nadere toekomstvisie Talen* uit 2015 te lezen dat in ieder geval geldt voor Zuid- en Zuidoost-Azië Studies, Chinastudies, Japanstudies, Koreaastudies, Oude Nabije Oosten-studies en African Studies. Daarnaast zijn de specialisaties Perzisch en Turks binnen Midden-Oostenstudies en Portugees binnen Latijns-Amerikastudies uitsluitend nog in Leiden te bestuderen.

Maar: veel van deze opleidingen of specialisaties trekken al jaren weinig studenten en worden door bestuurders als 'onrendabel' beschouwd. De Geesteswetenschappen krijgen weliswaar extra geld om deze opleidingen in stand te houden, maar dat zou ontoereikend zijn. In het verleden zijn daardoor al meerdere studies ter discussie komen te staan en vervolgens opgeheven, zoals Portugees in Utrecht en Hongaars in Groningen.

Daarom is in 2014 afgesproken om unieke opleidingen extra bescherming te bieden. Universiteiten die een unieke opleiding willen opheffen, moeten 'in ieder geval de adviezen inwinnen van de zusterfaculteiten, deze adviezen voorleggen aan het Rectorencollege van de vsmu (nu uni., red.) en het Regieorgaan Geesteswetenschappen (nu Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen, red.)'. Die kunnen vervolgens 'een zwaarwegend advies verstrekken aan het betreffende college van bestuur'. Het college behoudt echter altijd, dus ook in het geval van unica, 'de eindverantwoordelijkheid voor het eigen opleidingsaanbod'.

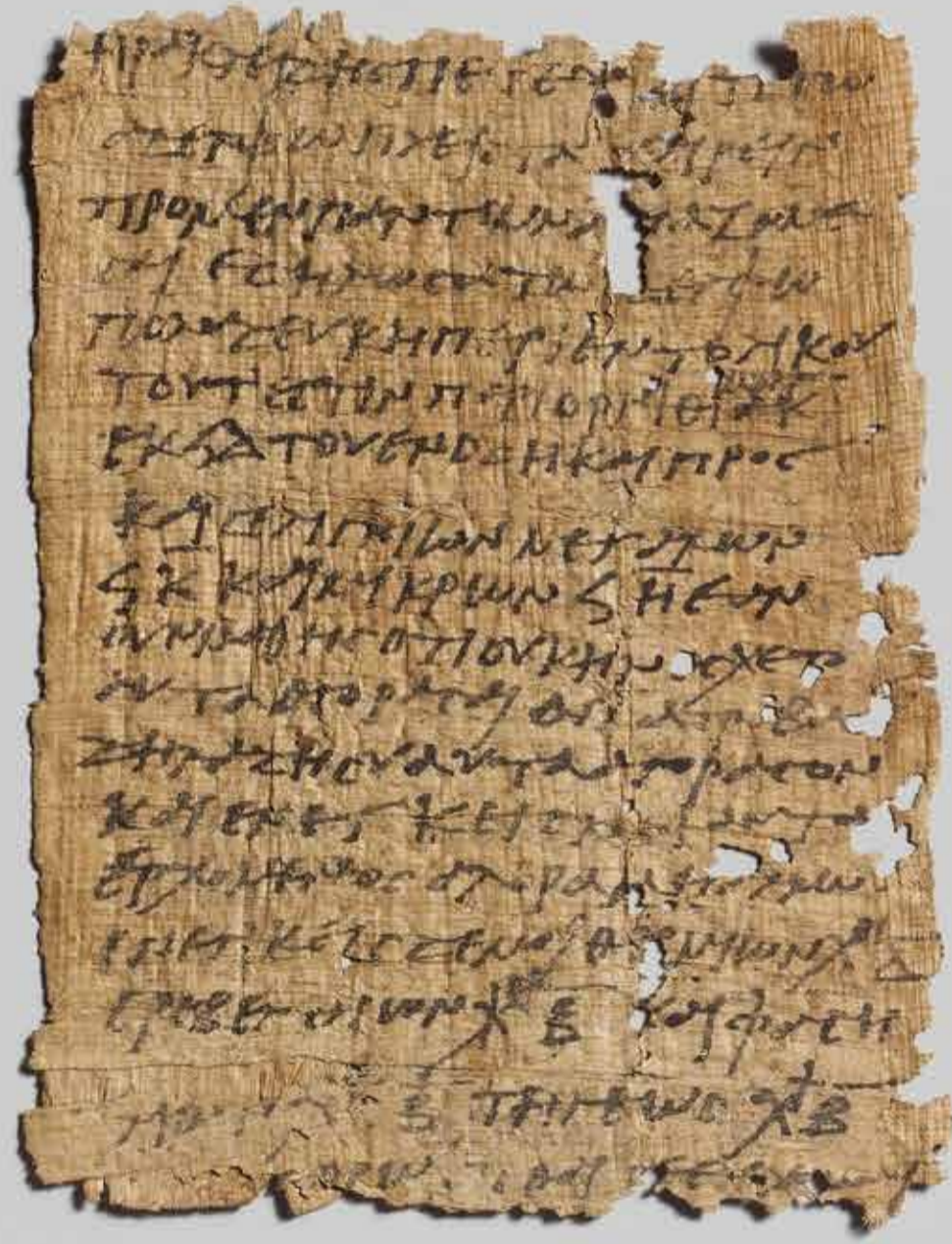
Toenmalig minister van Onderwijs Jet Bussemaker onderschreef de afspraken, blijkt uit een Kamerbrief van mei 2016.

Maar voorzitter van het Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen en universiteitshoogleraar in Utrecht Frits van Oostrom stelt in een brandbrief aan het ministerie van Onderwijs dat het Leidse faculteitsbestuur van Geesteswetenschappen nog helemaal niet bij het programmabureau heeft aangeklopt voor advies. Sterker nog: 'We hebben de plannen via de media vernomen', laat secretaris Dennis Smit en medeauteur van de brief aan *Mare* weten.

Dat is opvallend, want Smit en Van Oostrom schrijven in de brief: 'Dergelijke verstrekende voorgenomen besluiten moeten tijdig aan ons worden voorgelegd' en volgens 'de voor unica voorgeschreven procedure verlopen'. Dat geldt niet alleen voor het schrappen van unieke bacheloropleidingen, maar ook voor specialisaties binnen een bredere opleiding, zoals Perzisch en Turks binnen Midden-Oostenstudies. Dat 'proces van consultatie' is mede ontstaan doordat in het verleden unieke opleidingen en specialisaties zijn geschrapt 'zonder dat daarover enige landelijke afstemming was gepleegd'. Dit zou 'onder geen beding nog eens mogen gebeuren, zo was de algemeen beleden opinie toentertijd', staat in de brief.

Van Oostrom en Smit zijn bezorgd over de Leidse plannen en eisen dat die consultatieronde deze keer wél gaat plaatsvinden. 'Aangezien ons tot nu toe daaromtrent geen enkel signaal bereikte, vragen wij uw ministerie als hoeder van de betreffende procesafspraken hierop te willen toezien.' Hoofd communicatie Tessa Kelder van de faculteit Geesteswetenschappen laat weten dat het bestuur nog geen advies aan het Programmabureau heeft gevraagd omdat er nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. 'Wij kennen de gemaakte afspraken rond unieke opleidingen en zullen ons daaraan houden.' Oostrom en Smit willen juist dat 'de consultatie vóór de definitieve vaststelling van besluiten in gang wordt gezet' en dat het Programmabureau 'conform regeling wordt geconsulteerd', schrijven ze in de brief.

Ook het samenvoegen van Frans, Duits en Italiaans is volgens de brievenrichters een slecht idee. 'Deze opleidingen zijn weliswaar geen unicum, maar staan elders ook onder druk en zouden zomaar op die status kunnen afsterven, temeer daar vergelijkbaar verontrustende geluiden ons vanuit andere universiteiten bereiken en coördinatie lijkt te ontbreken.' Omdat het Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen tot 2024 zou bestaan, verzoeken Van Oostrom en Smit het ministerie 'met klem ons mandaat tot in 2025 te verlengen om het vereiste advies zorgvuldig te kunnen uitbrengen'.

Een papyrusfragment

Wat gebeurt er met International Studies?

De Engelstalige bachelor International Studies is voor Geesteswetenschappen zeer belangrijk: de opleiding heeft de grootste instroom van de faculteit en levert dus veel geld op. Maar de Wet Internationalisering in Balans, die momenteel nog bij de Tweede Kamer ligt, kan roet in het eten gooien. Onderwijsminister Eppo Bruins (NSC) wil dat Engelstalige opleidingen voortaan zo veel mogelijk in het Nederlands worden gegeven, om zo het aantal internationale studenten te beteugelen.

'Als International Studies moet stoppen, met vijf-honderd studenten, hebben we een nog groter probleem', zei decaan Mark Rutgers daarover in NRC. 'Dan heeft dat ook gevolgen voor kleinere opleidingen, want hun docenten geven vakken bij International Studies. Dan kom je in een reorganisatie terecht.' Het faculteitsbestuur gaat daarom proberen een uitzonderingspositie te krijgen, laat vice-decaan Jeroen Touwen aan *Mare* weten. 'Zodra er meer duidelijkheid is over de procedure waarmee de zogenaamde

'Toets Anderstalig Onderwijs' kan worden doorlopen, zullen wij een beroep doen op de uitzonderingsgronden om International Studies in het Engels te blijven aanbieden.' Het zal dan nog 'naar verwachting minstens een jaar duren voor de minister een beslissing neemt, maar wij hebben er vertrouwen in dat de opleiding gezien haar internationale positionering een sterke onderbouwing kan leveren voor het behoud van het Engelstalig programma'. Mocht de opleiding toch geen uitzonderingspositie krijgen, krijgt het 'nog een jaar om zich voor te bereiden op een omzetting naar het Nederlands of stopzetting van de opleiding en kunnen de dan ingeschreven studenten de opleiding nog in het Engels afmaken'. Omzetting naar het Nederlands, of het opzetten van een Nederlandstalige track, ziet Touwen niet snel gebeuren. 'De huidige opleiding is zodanig internationaal gepositioneerd dat deze zich niet leent voor een Nederlandstalige track.'

Op 14 november zal ik voor één keer in mijn leven extravert zijn

De keren dat ik in mijn leven heb gedemonstreerd zijn op één hand te tellen. Sterker nog, ze zijn te tellen op het pootje van zo'n vercrackte stadsduif met nog maar drie tenen. Het is niet dat ik nergens om geef. Mensenrechten, democratie, de cultuursector, bedreigde dieren en de vrede – het gaat me zeer aan het hart allemaal, echt waar. Nee, de reden dat ik demonstraties mijd is dezelfde als waarom ik me verre houd van volksfeesten, de Macarena, en voorstelrondjes met een spelelement. Ik ben er simpelweg niet extravert genoeg voor. Te geremd ben ik, voor demonstreren. Het luide, het collectieve, het ultiem publieke ervan; de overgave die het vereist om leuzen te scanderen en vuisten in de lucht te steken – ik heb er domweg de aanleg niet voor.

Daarom dat ik doorgaans, wanneer er mensenrechten of zielige dieren in de knel zijn, kies voor andere protestvormen dan de demonstratie. In de regel komt dat neer op het schrijven van prekerige stukjes, die in geprinte of digitale vorm hun weg vinden naar de publieke arena terwijl ik zelf veilig achter mijn bureau kan blijven zitten.

Ook over de bezuinigingen die het kabinet nu wil doorvoeren op het hoger onderwijs zou ik zo'n stukje kunnen schrijven. Ik zou kunnen schrijven dat een miljard euro heel veel geld is. Dat de voorgenomen korting op het budget gelijk zou staan aan het sluiten van één grote universiteit of twee kleine. De grootste hoger onderwijsbezuinigingen sinds de jaren tachtig. En dat nog bovenop de

structurele onderfinanciering waar de academie al veel langer mee te kampen heeft. Ik zou kunnen uitleggen dat zulke bezuinigingen een heel dom idee zijn. Dat we goed opgeleide mensen nodig hebben om onze maatschappij draaiende te houden. Dat we zonder de kennis die onze onderwijs- en onderzoekinstellingen voortbrengen de grote uitdagingen van deze tijd niet het hoofd gaan kunnen bieden. Dat het kabinet wel 85 keer het woord 'innovatie' in het regeerprogramma kan neerschrijven, maar dat je weinig redding van innovatie kunt

verwachten als je er geen geld voor vrijmaakt. Dat korten op onderwijs en wetenschap funest zou zijn voor onze kennis economie; gevalletje penny-wise, pound-foolish; et cetera et cetera.

Ik zou kunnen aandragen dat wat we doen in de hoger onderwijssector naast instrumentele ook intrinsieke waarde heeft. Dat we niet alleen goed zijn voor het klaarstomen van nieuwe generaties voor een productief beroepsleven, of het voeden van de economie met kennis en innovatie. Maar dat we aan de universiteit ook de wereld leren begrijpen, hoe het nou echt zit met de dingen, en met de natuur en met de mensen en met al hun gekkigheid. En dat dat begrip op zichzelf een onovervangbaar goed is. Maar het is allemaal al zo vaak gezegd en geschreven. Ik vrees dat ik op dit punt niets meer kan toevoegen met het Woord. Ik zal moeten overgaan op de Daad. De daad van het demonstreren.

En dus zal ik erbij zijn 14 november. Ik zal erbij zijn wanneer we door de straten van Utrecht naar het Domplein trekken. Ik zal vooropgaan in de stoet en mezelf hoog op de barricade neerplanten. Ik zal een bordje knutselen en dat de hele dag met me meedragen. Mijn vrije hand zal ik als een vuist in de lucht steken, en ik zal leuzen scanderen, veel leuzen. Ik zal meezingen met het protestlied, en ik zal meedansen met een protest-Macarena. Ik zal al mijn ongemak overboord zetten, me door de massa laten meevoeren, en voor één keer in mijn leven extravert zijn.

Al hoop ik natuurlijk eigenlijk dat de minister dit leest, zijn onzalige bezuinigingen nog voor donderdag intrekt, en mij zodoende al deze ellende bespaart. Oh Eppo, heb toch meelij!

Josette Daemen is postdoctoraal onderzoeker aan het Instituut Bestuurskunde van Universiteit Leiden

Studentenvereniging Minerva organiseerde maandag een groot symposium over de Amerikaanse verkiezingen, en dinsdagnacht een feest om de uitslag te volgen. 'Laten we eerlijk zijn: Trump is een tikkende tijdbom.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO'S LISA BOSCHUIZEN

'Is er ook nog een
positieve boodschap
voor deze jonge zaal?'

De hele wereld staat op het spel

De vlaggen hangen uit maandagavond bij de Pieterskerk. Een Nederlandse en een Amerikaanse vlag verwelkomen de studenten die enthousiast in de rij staan te wachten om naar binnen te mogen voor de vijftiende editie van *All American Night*, het door Minerva georganiseerde symposium. The Star-Bangled Banner, het Amerikaanse volkslied, klinkt wanneer iedereen plaats heeft genomen. Meer dan tweehonderd bezoekers, onder wie voornamelijk studenten, komen luisteren wat de gevolgen van de Amerikaanse verkiezingen zijn voor Nederland, de gevaren van grote techbedrijven en de impact van de verkiezingen op het bedrijfsleven. 'Ik ben onder de indruk van hoe veel mensen in Nederland echt gepassioneerd zijn en uitzonderlijk goed op de hoogte zijn van het Amerikaanse politieke systeem', vertelt Shefali Razdan Duggal, ambassadeur van de Verenigde Staten in Nederland en eerste spreker. 'Het niveau van jullie betrokkenheid is werkelijk noemenswaardig.' Na een speedcursus over het Amerikaanse politieke stelsel, legt journalist en Amerikadeskundige Laila Frank, die de avond aan elkaar praat, uit dat de verkiezingsuitslag in 43 van de 50 staten net zo goed vergeten kan worden. 'Daar hoeft je niet naar te kijken, want daar is de beslissing al genomen. Maar in zeven *swing states* is het aantal Republikeinen en Democraten gelijk.' Volgens Frank kun je 'het net zo goed zien als verkiezingen in zeven verschillende landen.' In Pennsylvania, waar ik woon, is bijvoorbeeld het recht op abortus niet via de lokale grondwet geregeld, dus is dit een groter thema dan in andere staten waar dit wel geregeld is. In Nevada is immigratie weer een heel groot thema, omdat het dicht bij de grens met Mexico ligt. 'Trump liegt en bedriegt, en het deert hem niet', zegt priva-

cy-expert en voormalig Europarlementariër Marijetje Schaake. 'Dat vind ik buitengewoon somber.' Ze vertelt over de rol die technologiebedrijven spelen bij de Amerikaanse verkiezingen, waarover ze het boek *De tech coup* schreef. 'Desinformatie is inmiddels heel gewoon geworden. Een groot deel van de kiezers wantrouwt dan ook het verkiezingsproces, dat zie je bij beide partijen.' Hoewel in 2020 in de vs werd besloten meer aandacht te besteden aan het tegengaan van desinformatie online, komen bedrijven toch alweer snel terug op dit beleid. 'Ze monitoren niet meer op de verspreiding van leugens en de teams die waren aangenomen om dit soort haatzaaiende content aan te pakken, zijn inmiddels allemaal ontslagen. Dat zien we bij X, YouTube en Meta.' Ook de academische wereld is niet veilig. 'Er is een heksenjacht gaande op experts die zich bezighouden met desinformatie rondom de verkiezingen. Studenten en academici worden voor het Amerikaanse congres gesommeerd en hen wordt gevraagd wat ze allemaal aan het doen zijn. Universiteiten zijn miljoenen dollars kwijt om die rechtszaken te kunnen voeren. Ik ben bang dat dit soort afrekeningen een voorbode zijn van wat we gaan zien als Donald Trump gaat winnen.' Volgens Schaake rust er geen taboe op het gebruik van kunstmatige intelligentie. 'We zagen Trump omringd door allemaal zwarte Amerikanen, alsof het zijn beste maten waren. En hij deed alsof hij steun kreeg van zangeres Taylor Swift door nepfoto's van haar te delen. Dat is een *gamechanger*. Het netto-effect van de verspreiding van al deze desinformatie, is dat de kiezer het even niet meer weet en denkt: laat maar, ik stem wel niet. Democratie is nu eenmaal afhankelijk van participatie, maar mensen haken af.'

Na de pauze komt Michiel Vos - die verslag deed van de bestorming van het Amerikaanse Capitool begin 2021 terwijl zijn echtgenote, zoon en schoonmoeder Nancy Pelosi vastzaten in het parlamentsgebouw - het podium op. Hij draagt een sjaal van de Amerikaanse vlag en heeft twee petjes in zijn handen: de rode *Make America Great Again*-pet en 'het linkse petje'. Hij vertelt over zijn ontmoeting met toenmalig president George W. Bush in 2003 en hoe toen iedereen - Republikein en Democraat - naar het Witte Huis kwam om daar kerst te vieren. Twintig jaar later is op kerstdag bij Biden geen Republikein te bekennen. 'Het tekent de verharding die de afgelopen twintig jaar in Washington heeft plaatsgevonden. Ik ben heel nerveus over de uitkomst van deze verkiezingen. De hele wereld staat op het spel.' De gevolgen van de verkiezingen voor het bedrijfsleven zijn goed merkbaar, vertelt Theo Henrar, directeur van industriëlebyclub Federatie Metaal- en Elektrotechnische Industrie (FME) en tevens voorzitter van de *All American Night* in 1984. 'De Verenigde Staten zijn een belangrijke handelspartner voor Nederland: een vierde van onze import komt uit de vs en een vijfde van al onze export gaat daar naartoe. Amerika is de grootste investeerder in Nederland en Nederland de op een na grootste in Amerika.' 'We hebben altijd op die samenwerking kunnen vertrouwen, maar *times have changed*. Vrije wereldhandel is al enige tijd niet vanzelfsprekend. Donald Trump voerde zijn *America First*-route en dat hebben we gemerkt in de Nederlandse industrie. Ook onder Biden is daar geen verandering in gekomen.' Van Harris had Henrar ook niet veel verwacht op dat vlak, zegt hij: 'Toch maakt het enorm veel uit wie er gekozen wordt. Laten we eerlijk zijn: Trump is een tikkende tijdbom. Geopoli-

tieke spanningen werken door tot in de fabriekshal en Harris zou in ieder geval meer voorspelbaarheid bieden dan Trump.' Tijdens een paneldiscussie gaat het vervolgens over de plaats die Europa op het wereldtoneel moet innemen, de spanningen tussen de vs en China en de vraag of Europa meer moet investeren in defensie. 'Welke kandidaat is het meest gunstig voor de deëscalatie in het Midden-Oosten?' vraagt Emma vanuit het publiek. Moderator Laila Frank vraagt grappend aan de panelleden wie durft deze vraag te beantwoorden. 'Ik durf wel', begint Anna van Zoest, directeur van de Atlantische Commissie, een forum voor het publieke debat over trans-Atlantische veiligheidsvraagstukken. 'Harris zit in een lastig parket, want zij heeft te maken met heel veel jonge stemmers en ook veel moslimstemmers. Die vinden dat de president niet oordelend genoeg is richting Israël. Tegelijkertijd is de verwachting dat ze het pro-Israëlische beleid van Joe Biden zal voortzetten. Van Trump hebben we tijdens zijn presidentschap een enorme pro-Israëlische houding gezien. We weten gewoon niet zo goed hoe het eruit gaat zien.' 'Ik maak me grote zorgen over Europa', zegt student Derk tegen de panelleden. 'Is er ook nog een positieve boodschap voor deze jonge zaal?' Dat kan op luid applaus vanuit de Pieterskerk rekenen. De Hoop Scheffer: 'Die is er wel. De Europese Unie is altijd goed in *never waste a good crisis*.' Van Zoest: 'Onder druk wordt alles vloeibaar. Ik ben zelf ooit getuige geweest van een online vergadering tussen eu-ministers. Er was bijzonder veel chaos, maar ondertussen hebben we zulke grote en slagvaardige beslissingen genomen en dat kon allemaal omdat het crisis was. Dus laten we sterk zijn met zijn allen, want er is sprake van vooruitgang.'

Op de bres voor de rechtsstaat

Bestuurskundigen willen het belang van de rechtsstaat beter benadrukken bij Europese burgers. 'Hoe krijgen we dit concept in de hoofden en harten?'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Jullie hebben een EU Horizon-beurs gekregen van 760.000 euro. Wat gaan jullie daarmee doen?

Jaroslav Kantorowicz, universitair docent bij het Institute of Security and Global Affairs (ISGA): 'We willen begrijpen in hoeverre mensen een uniform begrip hebben van wat de rechtsstaat inhoudt en in welke mate ze die waarderen. Daarvoor hebben we heel veel respondenten nodig. Het onderzoek zal in zes of acht landen gedaan worden, dus denk aan zo'n 10.000 burgers.'

Antoaneta Dimitrova, hoogleraar comparative governance: 'De term "rechtsstaat" is vaak te abstract. Je moet het dus concreter maken op zo'n manier dat mensen begrijpen waarom een verzwakte rechtsstaat ook hen raakt. Daarom proberen we

hadden aangepakt, als hen duidelijker was geweest wanneer de rechtsstaat precies geschonden wordt.'

Hoe kun je die schendingen beter zichtbaar maken?

Kantorowicz: 'Als we bijvoorbeeld vaststellen dat mensen de rechtsstaat minder waarderen, gaan we nadenken over informatiecampaagnes, bijvoorbeeld over de financiële kosten van de verzwakking van de rechtsstaat. Als we kunnen vaststellen dat er bijvoorbeeld sprake is van minder economische groei door de verzwakking van de rechtsstaat, gaan mensen dan de rechtsstaat verdedigen?'

Dimitrova: 'Waarschijnlijk niet, want dat is te abstract. We hebben de afgelopen tien jaar gezien hoe politici de rechtsstaat

hebben uitgehold. Dat is wat Trump heeft gedaan, dat is wat autoritaire leiders in Europa hebben gedaan. Je kunt je vinger wel op de zere plek leggen, maar het is een kwestie van hoe je mensen er om kunt laten geven.'

Wat wordt jullie grootste uitdaging?

Kantorowicz: 'We moeten per specifieke wetgeving voor ieder land dat we onderzoeken identificeren welke risico's die met zich meebrengt voor de rechtsstaat. We werken samen met wetenschappers die de zakelijk politieke netwerken onderzoeken, collega's die meer historisch naar de rechtsstaat kijken en de culturele aspecten ervan, maar ook juristen.'

Dimitrova: 'We moeten erachter komen wat ervoor zorgt dat burgers om regels gaan geven. Dat is best spannend. Sommige burgers geven er onder bepaalde omstandigheden om, anderen niet. Het is best lastig om dit uit te zoeken. Als je de fundamentele motivaties van mensen niet begrijpt, bereikt informatie hen niet. We moeten een manier vinden om de rechtsstaat te verbinden met iets dat cruciaal is voor veel mensen.'

Kantorowicz: 'Het gaat uiteindelijk om het versterken van de rechtsstaten binnen de EU. Hoe kunnen we dit concept in de hoofden en harten van mensen krijgen, zodat ze bereid zijn het te verdedigen wanneer het wordt bedreigd? Het zou geweldig zijn als we dat kunnen bereiken.'

Dimitrova: 'Daar sluit ik me helemaal bij aan. We zullen het misschien niet direct bereiken, maar het brengt ons een stapje dichterbij.'

Je leert veel als je tekent over wetenschap

Min of meer per toeval werd Daniëlle Futselaar illustrator voor wetenschappelijk publicaties. 'Ik wist ik er weinig van en moest steeds vragen wat het was.'

DOOR VINCENT BONGERS

'Ik keek naar een tv-programma over het SETI-instituut (Search For Extraterrestrial Intelligence, red.), zegt illustrator Daniëlle Futselaar die afbeeldingen bij wetenschappelijke artikelen over onder andere sterrenkunde maakt. Op 9 november geeft ze in Rijksmuseum Boerhaave een lezing over haar werk.

'Ik vond het zo gaaf wat de wetenschapper over de zoektocht naar buitenaards leven vertelde, dat ik het instituut mailde. Ik kreeg een bericht terug van Seth Shostak, senior astronoomer van SETI, de onderzoeker die op tv was. 'Er groeide een vriendschap uit. Ik kreeg toen de vraag om een *artist impression* te maken bij een wetenschappelijk artikel. Ik moest vragen wat dat was, zo weinig wist ik ervan. Uiteraard is niet van alles wat er gebeurt in het heelal beeld. Soms kun je letterlijk zaken niet zien, magnetische straling bijvoorbeeld, maar wil je die toch verbeelden. 'In het universum komen bijvoorbeeld *fast radio*

bursts voor, dat zijn korte krachtige radiopulsen. Als je die met een radiotelescoop opvangt, zien ze eruit als een gekarteld lijn: een beetje als een hartslag op hartslagmonitor. Zo kan je dat dan weergeven in een illustratie.

'De eerste illustratie sloeg aan, want ik doe dit werk nu al veertien jaar. Wetenschappers die een artikel hebben geschreven benaderen mij en leggen uit wat er moet gebeuren. Ik heb zelf namelijk helemaal geen beta-achtergrond en heb ook wel eens last van *impostor syndrome*. Je leert wel heel veel als je tekent voor de wetenschap. 'Illustraties van mij zijn gepubliceerd op de covers van *Nature*, *Nature Astronomy* en *American*

Scientist, daarnaast maak ik ook illustraties voor André Kuipers en Govert Schilling.

'Ik heb zelf ook twee boeken over het heelal gemaakt. Het meest recente is *Het geheime heelal*, een prentenboek over leuke en minder leuke plekken waar je als ruimte reiziger naar toe kunt gaan.'

Het heelal illustreren - illustreren wat je niet ziet!

Rijksmuseum Boerhaave, zaterdag 9 november 2024, van 11.00-12.30 u, gratis, ook livestream

De arm van China wordt langer

China krijgt steeds meer invloed op de media en de Chinese diaspora in Nederland, rapporteren Leidse wetenschappers. Journalisten, activisten en studenten moeten beter worden beschermd. 'Een klokkenluider kreeg te horen dat ze in haar kliko zou belanden, in stukjes gesneden.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

'Z'ouden ze echt zover gaan om me dood te maken?' Dat schreef Marije Vlaskamp, journalist van *de Volkskrant* in 2023. In haar naam waren een jaar eerder bommeldingen gedaan, onder andere bij de Chinese ambassade in Den Haag. 'Deze situatie past precies in het scenario waarmee ik de afgelopen 24 uur ben bedreigd.' Vlaskamp was jarenlang correspondent in China en bleef als redacteur buitenland kritische stukken schrijven, onder andere over de onderdrukking van de Oeigoeren. Naar aanleiding van de kwestie wilde de Tweede Kamer een onderzoek naar de invloed van de Chinese overheid op de Nederlandse media. Wetenschappers Susanne Kamerling en Ardi Bouwers voerden dat uit. Hun rapport verscheen vorige week. China wordt steeds actiever als het gaat om inmenging en invloed, stellen de onderzoekers, al is dat vaak lastig te meten. Zo ook bij de zaak Vlaskamp. 'De politie en het openbaar ministerie hebben onderzoek gedaan', vertelt Kamerling. 'Daar is niet zoveel uitgekomen, maar dat is ook het lastige. Bijna nooit is aan te tonen dat de Chinese Partijstaat achter zulke acties zit.'

Wel zijn er vergelijkbare incidenten. De Australische mensenrechtenactivist Drew Pavlou werd in 2022 in Groot-Brittannië opgepakt en zat een dag in de cel. 'In zijn naam was een bommelding gedaan bij de Chinese ambassade in Londen.'

Het lijkt op de tactieken die het zogeheten Verenigd Front gebruikt, aldus de onderzoeker. 'Dat is een organisatie die onderdeel is van de Communistische Partij en als doel heeft "vrienden te mobiliseren om vijanden aan te vallen" en is in het buitenland breed vertakt. 'Alleen al in Zweden zijn er iets van 130 aan het Verenigd Front-gelieerde organisaties.'

'In China zelf is het veel duidelijker wat er gebeurt. Uit een survey die we onder correspondenten hebben gedaan blijkt dat de werkomstandigheden steeds moeilijker worden.' Zij worden geïntimideerd, bedreigd en zijn soms zelfs slachtoffer van fysiek geweld. 'Ik ben op één dag meermalen fysiek aangevallen door een "gang" in Guangdong, waar ik berichtte over lokale verkiezingen', aldus een anonieme correspondent in het rapport. >

‘Studenten durven zich niet uit te spreken in collegezalen over gevoelige onderwerpen’

> ‘Uiteindelijk werd ik door een lokale official weggebracht naar de dichtstbijzijnde stad. Onderweg stopte hij nog een keer, zodat enkele mannen me nog wat klappen konden geven.’

Kamerling: ‘Het intimideren van bronnen komt ook vaak voor. Correspondenten kunnen daardoor bijna geen verhalen meer maken.’

Maar ook buiten China zijn er bedreigingen. Een klokkenluider uit Xinjiang, de regio waar veel Oeigoeren wonen, die in Nederland verblijft, kreeg een doodsb bedreiging via Facebook. Zij zou ‘in stukjes gesneden in de zwarte kliko in haar voortuin belanden’.

Ook Chinese studenten in Nederland die kritisch zijn, worden hard aangepakt. ‘Zij krijgen intimiderende berichten of hun de familie in China wordt onder druk gezet. Studenten durven zich niet uit te spreken in collegezalen en willen geen papers schrijven over gevoelige onderwerpen. Iedereen heeft WeChat op zijn telefoon en via dit online sociaal netwerk van het Chinese bedrijf Tencent kun je heel makkelijk iemand aangeven bij de autoriteiten.’

Vrouwen lijken vaker het mikpunt van acties te zijn. ‘Wellicht worden ze als kwetsbaarder gezien. Er verschijnen bijvoorbeeld escort-advertenties in naam van de persoon, waardoor ze lastig worden gevallen.’

China maakt ook gebruik van een softe aanpak. ‘Dan moet je denken aan propaganda en desinformatie. Als er bijvoorbeeld een kritisch verhaal verschijnt over Xinjiang proberen ze dat te verdrinken in propaganda. Als je dan op de regio googelt, staan er op de eerste pagina's allemaal positieve verhalen.’

Een andere tactiek is het aanmaken van nepprofielen: de zogeheten Spamouflage-campagne. ‘Dat overkwam cartoonist Bart van Leeuwen. Op X werd een nepprofiel gepubliceerd met anti-Amerikaanse en pro-China cartoons die zogenaamd van hem waren.’

Verder zijn er nepwebsites die lijken op lokale media: de Paperwall-campagne. ‘Daar staan echte berichten van bijvoorbeeld de NOS, maar ook allerlei nepnieuws, propaganda en complottheorieën.’

Kamerling wijst ook op de samenwerking tussen persbureaus AP, Reuters en de Chinese staatstelevisie CGTN. ‘Die hebben een deal gesloten - met name voor video-beelden - waardoor persbureaus indirect Chinese propaganda verspreiden. Ook de NOS heeft daarmee te maken. Sinds kort zet de omroep het materiaal van CGTN in een aparte map, zodat het niet per ongeluk gebruikt wordt door een onervaren redacteur.’

In het rapport staan de nodige aanbevelingen. ‘Het begint bij meer bewustwording. Hoofddirecteuren en chefs van buitenlandredacties zijn lang niet altijd bekend met de problematiek. Er moet veel meer kennis komen. Nieuwsorganisaties zijn een target. Het is nodig om te leren hoe je je moet weren in de psychologische en publieke opinie-oorlog, die voor China, en ook Rusland, een bewuste strategie is.’

Verder stellen de onderzoekers voor om onafhankelijke Chinese en aan China gerelateerde diasporamedia te creëren en financieel te ondersteunen. Het kabinet moet ook meer doen om propaganda van buitenlandse actoren in Nederland tegen te gaan. ‘Er is wel een desinformatiestrategie, maar die moet meer toegespitst worden op de doelstellingen van verschillende autoritaire landen.’ De aangekondigde bezuinigingen op het hoger onderwijs en dan met name op talen zijn dan ook ‘funest’, zegt ze. ‘Als je wil dat er structurele kennis blijft bestaan over China en Rusland dan is het wel zaak dat je mensen opleidt die de taal spreken en de politiek en cultuur kennen.’

In Hongkong speelt Beijing steeds meer de baas

Journalist Vaudine England woonde jaren in Hongkong en promoveert op de etnische en culturele geschiedenis van de stad, die ze inmiddels heeft verlaten. ‘De gewelddadige repressie neemt alleen maar toe. Voor het uitspreken van een slogan word je al in de cel gegooid.’

DOOR VINCENT BONGERS

‘W’ e konden de cultuur die was ontstaan niet langer tolereren’, vertelt de in Nieuw-Zeeland geboren journalist Vaudine England (65), die decennia lang voor Reuters en de BBC in Azië werkte. Samen met haar Nederlandse echtgenoot, fotograaf Kees Metselaar, woonde ze deels in Hongkong en in Amsterdam. Een paar jaar geleden namen ze definitief afscheid van de voormalige Britse kolonie, die in 1997 werd overgedragen aan China.

Dat waren ze al van plan, maar negatieve ontwikkelingen in de stad versnelde dat proces. ‘Figuren die Beijing aanhingen, begonnen steeds meer de baas te spelen. We mochten bepaalde dingen niet meer zeggen in het openbaar. De slogan “de revolutie van onze tijd” die opgang maakte tijdens de massale protesten van 2019 en 2020 tegen de toenemende repressie van het aan China gelieerde bewind, werd verboden. Voor het uitspreken van die woorden kon je al in de cel worden gegooid. ‘We hadden vrienden die heel andere ideeën over de gang van zaken hadden dan wij. Plots gingen we letten op wat we aan hen vertelden, ze konden mogelijk informanten zijn. We wisten ook: dit gaat niet veranderen en we kunnen er niets aan doen. Dus de keuze om de stad te verlaten, en alleen in Amsterdam te gaan wonen was een *no brainer*. Ik heb geluk dat ik weg kon. Heel veel andere bewoners hebben die mogelijkheid niet.’ Hoe reëel de dreiging kan zijn, blijkt uit de zaak van de zogenoemde Hongkong 47. Dat zijn 47 gekozen leden

van de wetgevende raad van Hongkong, een gremium vergelijkbaar met de Tweede Kamer. In januari 2021 zijn ze gearresteerd en ze zitten nog steeds in de gevangenis.’ De aanklacht: ze zouden onderdeel zijn van een samenzwering om de democratie te ondermijnen. ‘Er was een proces, maar dat was een farce. Op twee aangeklaagden na zijn ze allemaal schuldig bevonden, maar nog niet veroordeeld. Procedures worden constant vertraagd om ze maar te kunnen vasthouden.’ Kort daarvoor was England nog hoopvol gestemd over Hongkong: in 2019 en 2020 waren er gigantische protesten. ‘Er waren meer dan een miljoen mensen op de been. Het was ontzettend ontroerend om onderdeel te zijn van die mensenmassa. Een week later was er nog een protest, met twee miljoen mensen. Het was naïef, maar we dachten echt: dit gaat zaken verbeteren. De gewelddadige repressie nam echter alleen maar toe.’ Naast journalist is England ook wetenschapper. Voor haar promotie deed ze onderzoek naar de unieke culturele en etnische geschiedenis van de stad die uitgroeide tot een belangrijke haven en een financieel wereldcentrum. Hongkong werd in 1841 een Britse kolonie nadat de Chinezen de Eerste Opiumoorlog verloren en gedwongen werden om het eiland weg te geven. Heel veel stelde de verzamelingen rotsen toen niet voor. Er woonden rond de vierduizend vissers, boeren en smokkelaars. De nederzetting werd tot een welvarende stad getransformeerd door een grote verscheidenheid aan etnische en religieuze groepen uit de hele wereld.

‘Ik mis Hongkong niet, omdat mijn Hongkong verloren is gegaan’

‘Dan moet je onder andere denken aan Armeniërs, Portugeese Joden, Arabieren, Parsi en uiteraard Chinezen. Families met een Euraziatische achtergrond hadden een bepaalde rol in de ontwikkeling van Hongkong. Dat verhaal past niet echt in de Britse versie van de geschiedenis van Hongkong en al helemaal niet in de geschiedenis van de stad die de Chinese Communistische Partij vertelt.’ De Ho Tung-familie speelde bijvoorbeeld in de negentiende en twintigste eeuw een grote rol in de ontwikkeling van Hongkong. Deze familie stamt deels af van een Joodse Nederlander, de zakenman Mozes Hartog Bosman, die in Hongkong bekendstond als Charles Henry Maurice Bosman. ‘Hij had een relatie met de Chinese vrouw Sze, alleen haar achternaam is bekend. Zij was wat eufemistisch “een beschermde vrouw” werd genoemd: een maitresse die in theorie werd beschermd door de man die een relatie met haar onderhield. Bosman kreeg kinderen met haar, maar vertrok na een paar jaar naar Engeland en liet haar achter met de kinderen. Hij was niet het beste uithangbord voor de Nederlandse man, moet ik zeggen.’ Haar kinderen krijgen echter wel onderwijs. ‘Een van hen neemt de voornaam Robert aan en verzinde de Chinese achternaam Ho Tung. Hij wordt in twee culturen opgeleid: de Britse en Chinese. Dat maakt hem de perfecte liaison voor het grootste bedrijf in opiumhandel in die tijd: Jardine, Matheson & Co. – nog steeds een belangrijke multinational in Hongkong.’ Ho Tung sluit zelf ook steeds meer zakelijke deals en

bouwt heel bewust aan een grote dynastie. ‘Hij zorgt ervoor dat de juiste mensen met zijn familieleden trouwen.’ Robert Ho Tung droeg altijd traditionele Chinese kleding, maar werd ook door de Britten tot ‘sir’ geridderd. Hij kon dus heel goed in beide werelden manoeuvreren. Interessant is ook het verhaal van Ng Akew, een Tanka, een etnische groep in China. ‘Zij was de maitresse van de Amerikaanse kapitein James Endicott, een zeer voorname familie, die met zijn schip opium vervoerde. Zelf handelde ze ook in opium. Ze was een nogal *ballsy woman*.’ De acht kisten met drugs die ze wilde verkopen, werd namelijk gegrepen door piraten. Maar Akew liet het er niet bij zitten, zocht de dieven op en kreeg haar opium zowaar weer terug. Dit soort beschermde vrouwen zijn bepalend in de geschiedenis van de stad, maar ze zijn grotendeels onzichtbaar, legt England uit. ‘We kennen haar verhaal alleen omdat zij door de opiumhandel betrokken raakte bij een rechtszaak waar kranten over schreven.’ Akew ontsnapte aan een veroordeling omdat de Britse autoriteiten de opiumhandel beschermden. De Amerikanen wilden niet dat de prominente landgenoot Endicott geassocieerd werd met drugshandel. Dus de zaak liep op niets uit. Ze werd een erg succesvolle zakenvrouw opererend in het grijze gebied dat zo kenmerkend was voor Hongkong. ‘Die ruimte die er in bepaalde vorm heel lang was, is er niet meer’, legt England uit. ‘Je kon bepaalde delen van

je identiteit benadrukken als dat je uitkwam. Nu word je gedwongen een kant te kiezen: tegen of voor de partij in Beijing. Ik ken iemand, die afstamt van een van de oudste Portugese families in Hong Kong, die rechter is in de zaak Jimmy Lai, een 76-jarige ondernemer en uitgesproken criticus van de Communistische Partij. Hij zit in de gevangenis. Iedereen moet keuzes maken, zij maakte deze. We werden allemaal gedwongen om vast te stellen waar onze grens ligt. ‘Een andere rechter die ik ken ging net met pensioen voordat de overheid begon met het aanwijzen van rechters voor rechtszaken die betrekking hebben op de nationale veiligheid. Die afnemende onafhankelijkheid van de rechterlijke macht was voor haar de grens geweest. Ze was blij dat ze kon afzwaaien voordat ze voor die keuze werd gesteld.’ De stad is veranderd en haar unieke identiteit is verdwenen, stelt England vast. ‘Ik mis Hongkong niet, omdat mijn Hongkong verloren is gegaan.’ Er waren af en toe nog activisten die enorme protestspandoeken uitrollen vanaf de top van Lion Rock: een rots die hoog boven de stad uittoert. ‘Dat is enorm lastig om voor elkaar te krijgen en ze zijn nooit gepakt. Dit soort protesten is er niet meer. De prijs voor verzet is hoog. Als je gesnapt wordt, ga je jaren de gevangenis in.’

Vaudine England, *Hong Kong's Place in South East Asia*. Promotie donderdag 7 november

Het bestuur van Blitz, met van links naar rechts Kiki Rolles (22, marketing), Julia Leijnse (22, tandprothetiek) en Veda Navarro (21, zorgbegeleider)

Vrijblijvende vriendinnen

Minder verplichtingen en minder regels: dat kan bij Blitz, het eerste onafhankelijke vrouwendispuut van Leiden. En het loopt storm. 'Mensen die bij een vereniging zitten, vinden het cringe en knorrig. Maar hou eens even op, het is hartstikke leuk.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO MARC DE HAAN

Langzaam druppelen nerveuze borrelaars een voor een stamkroeg Barrera binnen. 'Zijn jullie van Blitz?' wordt telkens gevraagd, gevolgd door begroetende knuffels en uitwisseling van beleefdheden. Elke dinsdag borrelen de meiden van onafhankelijk vrouwendispuut Blitz hier. 'Er is superveel animo', vertelt Veda Navarro (21), bestuurslid van Blitz. 'We hebben iets van zeventig mails ontvangen en we hebben voor vanavond - op basis van hun antwoorden in een Google Form - dertig meiden uitgenodigd die in shifts van tien komen borrelen.' De concurrentiestrijd is groot, want uiteindelijk zijn het er maar acht die zich lid van Blitz mogen noemen na de open borrel. 'We hadden echt niet verwacht dat er zoveel reacties zouden komen, was zijn helemaal overweldigd.' Vanwege meerdere verhalen van vriendinnen besluit Lauren (22) langs te gaan. 'Sommige

dingen zijn wel leuk aan verenigingen, maar ook heel veel dingen niet. Ik vind die ontgroeningen bijvoorbeeld wel heftig. Daar voel ik me niet helemaal in thuis. Toch wil ik wel graag echt een studentenleven en een vaste meidengroep, vandaar dat ik hier ben.' 'Veel vrienden van mij zitten bij Augustinus en in eerste instantie wilde ik daar graag bij', zegt Mila (20). 'Toen hoorde ik verhalen van de eerste dag, dat het verschrikkelijk was. Dus het leek me uiteindelijk toch niets voor mij.' Hoewel in vrijwel elke studentenstad onafhankelijke dispuuten zijn, overheerst in Leiden nog altijd de verenigingscultuur. 'Er is hier verder niks anders', stelt oprichter Kiki Rolles (22). 'Dus toen dacht ik: ik richt mijn eigen onafhankelijke dispuut op. Het eerste in Leiden.' Nadat Amsterdam te duur bleek te zijn, vond ze plots een kamer in Leiden. 'Overal in Amsterdam heb je onafhankelijke dispuuten. Hier miste ik dat

nog heel erg. Mijn vriendinnen wonen nog in het dorp waar ik vandaan kom en ik ken hier niemand in de stad.' Hoewel alle verplichtingen en regels van een studentenvereniging haar sowieso niet aansprakten, kon ze er simpelweg ook niet meer bij. 'Ik werk al, dus ik ben officieel geen student meer. Maar ik ben nog maar net 22 jaar en ik vind het ook leuk om een beetje te borrelen en vriendinnen te hebben in de stad. Dus dit is echt voor mensen die of werken, of studeren maar niet bij een studentenvereniging willen, of mensen die een tussenjaar hebben.' 'Of op het mbo zitten, die mogen niet bij een vereniging', vult mede-bestuurslid Julia Leijnse (22) aan. Rolles: 'Ik wilde ooit een sieradenbedrijfje genaamd Blitz beginnen, nooit gedaan, dus kon ik dat logo gewoon hergebruiken. Daarmee heb ik een Instagram-account aangemaakt en toen ben

'Mensen die bij een vereniging zitten, vinden het cringe en knorrig'

ik gewoon heel veel *random* meiden gaan volgen en berichten gaan plaatsen over open borrels.' In eerste instantie bleven de reacties nog beperkt. Slechts drie anderen verschenen op de eerste open borrel aan het Rapenburg. 'Het waren Julia, Veda en ik. Eerst was er nog een vierde meid, maar zij ging in een andere stad studeren. Nu zijn wij met z'n drieën het bestuur en komen we nog steeds elke week bij Barrera.' Lachend: 'We proberen hier nog korting te fixen.' Inmiddels staat de teller - na de open borrel - op 21 leden. Volgens Navarro spreekt het minder verplichte karakter veel mensen aan. 'Natuurlijk borrelen we elke dinsdag, maar het is geen ramp als je er niet bij bent. We hebben ook geen KMT en als je een keer een avondje een theetje of chocomel drinkt, is dat ook helemaal prima. We willen eigenlijk gewoon een grote vrijblijvende vriendinnengroep zijn.' Toch wordt het nu tijd dat er regels worden opgesteld, want de grote vriendinnengroep blijft zich sinds februari alsnog uitbreiden. 'Niet te veel, hoor', aldus Rolles. 'Maar gewoon in grote lijnen is het van: "Goh, je bent al drie keer niet geweest. Is er iets aan de hand? Vind je het nog wel leuk?"' Als diegene dan nog steeds niet komt, is het jammer, maar dan hebben we liever een nieuw lid dat er wel heel graag bij wil. Verder gaat het gewoon om gedragscodes, hoe we met elkaar omgaan.' Na elke open borrel mag slechts een beperkt aantal nieuwe leden zich bij de groep voegen. 'Dat doen we zodat we elkaar wel goed kunnen leren kennen. Dan hebben we liever in het nieuwe jaar weer een nieuwe leuke borrel, waarbij mensen zich opnieuw kunnen aanmelden.' Ook geldt een leeftijdsgrens van 24 jaar voor het Leidse dispuut. 'Dat hebben we eigenlijk een beetje gefreestyled', vertelt Leijnse. 'We hadden bedacht dat vooral mensen tussen de 18 en de 24 jaar een beetje zoekende zijn.' Rolles: 'En je wilt ook niet dat de een 19 jaar is en de ander 26, je moet wel ergens een grens trekken. Het is wel fijn als je een beetje raakvlakken hebt met elkaar. Een jaar jonger of een jaar ouder maakt ook echt niet uit, meld je vooral aan. Het belangrijkste is dat je gewoon een vriendinnengroep bent met wie je leuke activiteiten kunt ondernemen.' Zo heeft de groep laatst samen kettingen gemaakt, en een Halloweenfeest gevierd. Een Sint-en-kerstdiner staat op de planning. 'We proberen zo veel mogelijk op te zetten', vertelt Leijnse. 'Soms gaan we uit en als je zin hebt om wat te doen, kun je dat natuurlijk altijd in de groep gooien.' Rolles: 'We willen ook graag met zijn allen op vakantie, of in ieder geval een lang weekend weg. Maar eerst moeten we nog het een en ander aan statuten uitschrijven. We zijn ineens zo hard gegroeid, we houden het allemaal niet meer bij.' Ondanks alle enthousiaste reacties, horen de meiden van het bestuur uit hun directe omgeving soms ook hele andere geluiden. Rolles: 'Iemand vroeg mij: "Heb je niet genoeg vriendinnen dan?" Jawel! Ik vind het gewoon leuk om nieuwe meiden te leren kennen. Dat is toch niet zo gek?' 'Mensen die bij een vereniging zitten, vinden het cringe, maar mensen van buitenaf reageren altijd heel positief', vertelt Navarro. 'Veel vrienden van mij zitten bij verenigingen en zij zeiden allemaal: "Het is gewoon zo knorrig!" Hou eens even op, het is hartstikke leuk. Ik vind dat je overal je eigen draai aan kunt geven en dat hebben wij met Blitz gedaan.'

Nereus sloopt en besmeurt pand van Njord bij inval

Leden van Amsterdamse studentenroeivereniging Nereus hebben grote schade aangericht tijdens een inval bij hun Leidse concurrenten van Njord. Het bestuur heeft aangifte gedaan van vandalisme. 'Dit is geen studentenspel meer.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

De onaangekondigde inval vond vorige week maandagavond plaats op de sociëteit van Njord, vertelt verenigingsvoorzitter Sophia Boomsma. 'Er waren twee bestuursleden aanwezig en studenten die net hadden getraind, toen tientallen leden van Nereus - naar ik heb vernomen eerstejaars - via de loods ons pand binnenvielen.' De Njord-leden werden totaal overrompeld door de inval. Nadat de Nereus-leden naar binnen waren gestormd, besmeurden zij eerst de hele zaal met meegebrachte pakken meel, stroop en eieren. 'Doordat er met meel werd gestrooid, was het zicht ook nog eens slecht', zegt Boomsma. Daarna trokken de Amsterdammers waardevolle fotolijstjes van de muren, die zij vervolgens meenamen. Eenmaal buiten moesten zij via containers over een hek klimmen om weg te kunnen komen. Daarbij zijn fotolijstjes over het hek gegooid, waarbij er veel zijn gesneuveld. 'Er is 150 jaar geschiedenis van onze muren getrokken, zoals foto's van grote overwinningen op internationale wedstrijden, de Varsity, onze oprichter en een ingelijste versie van het Boomsma heeft ook een gesprek gehad met bestuursleden van Nereus. 'Zij stellen zich heel behulpzaam op in het herstellen van de schade, dus dat is erg fijn', aldus Boomsma. Zo is een aantal Nereus-leden naar Njord gestuurd om het pand op te ruimen en heeft de voorzitter de leden opgeroepen de buitgemaakte spullen - of wat daarvan over is - terug te geven. Nereus-voorzitter Isak Verkaik wilde niet inhoudelijk op vragen reageren. 'Wij zijn op dit moment bezig met een intern onderzoek', liet hij een dag na het incident weten. Een dag later schreef hij op de website van Nereus dat het bestuur is 'geschrokken van het gedrag van onze leden, en keuren de gang van zaken ten zeerste af'. Verkaik meldt ook dat 'sinds het incident het bestuur van Nereus in nauw contact staat met het bestuur van Njord om de lang bestaande band tussen onze verenigingen te behouden'. Dinsdagochtend heeft 'een groot gedeelte van de betrokkenen alle meegenomen lijsten teruggebracht. De geleden schade zal worden verhaald op de betrokkenen en zal aan Njord worden vergoed'. Verder loopt er een 'onderzoek naar het verdere verloop van de avond', waarna 'gepaste maatregelen worden genomen'. Het bestuur laat verder weten dat dit 'gedrag niet getolereerd wordt en niet past bij wat Nereus als vereniging wil zijn. Wij zijn ons ervan bewust dat wij ons ernstig dienen te beraden en alle maatregelen moeten nemen om herhaling van dit soort grensoverschrijdend gedrag in de toekomst te voorkomen.' Die

'Een lid had een snee in zijn hoofd en moest worden gehecht'

Njord-lied', aldus Boomsma. 'Sommige zijn al een eeuw oud. Deze foto's hebben voor ons veel historische waarde, hier zijn wij trots op.' Volgens de voorzitter 'is er heel veel meegenomen en heel veel gesneuveld. Buiten lagen de scherven voor het oprapen'. Het chaotische incident leidde er ook nog toe dat een Njord-lid gewond raakte aan zijn hoofd. Hoe dat precies is gebeurd, wilde Boomsma niet zeggen. 'Hij had een snee in zijn hoofd die moest worden gehecht. Hij is zelf naar de dokterspost gegaan en was helemaal helder, dus er was geen ambulance nodig. Het gaat goed met hem.' Hoe lang de Amsterdamse studenten hebben huisgehouden, weet Boomsma niet precies. 'Het ging erg snel, ik denk dat tien minuten nog lang is.' De politie kwam ter plaatse toen de vernielingen al voorbij waren. 'Die heeft vervolgens iedereen naar huis gestuurd.' Het bestuur heeft bij de politie aangifte gedaan van vandalisme. 'Die

Bezuinigingen zijn beneden alle peil

De in de uitverkoop gezette talenstudies verdienen juist een ereplaats in de etalage van de universiteit, betoogt **Hubert Mooiman**. Het belang van opleidingen aflezen aan studentenaantallen berust op een denkfout.

Nog voordat de gevolgen van het onbesuisde kabinetsbeleid om 1,3 miljard te bezuinigen op de wetenschap goed en wel zijn overwogen, neemt de Leidse faculteit Geesteswetenschappen alvast een voorschot op de korting: door interne problemen en financiële tegenvallers moet zij op korte termijn een begrotingstekort zien weg te werken dat de komende jaren oploopt tot bijna 6 miljoen euro. Het is ongetwijfeld een hoofdpijndossier voor de verantwoordelijke bestuurders, maar het narratief dat op dit moment door diezelfde bestuurders de wereld in wordt geholpen is werkelijk beneden alle peil. Er is sprake van 'inhoudelijke bundeling', hetgeen volgens het faculteitsbestuur 'behoud van een zo breed mogelijke expertise en onderwijsaanbod enerzijds en nodige besparingen in het onderwijsportfolio anderzijds' inhoudt.

In een mail aan alle studenten verwoordt het student-lid van het faculteitsbestuur deze visie nog wranger: 'Er zijn nu ontzettend veel vakken waar maar heel weinig studenten zich voor inschrijven. Binnen opleidingen wordt dus gekeken of dat wat minder kan. Dat betekent dat je mogelijk op termijn uit iets minder keuzevakken kunt kiezen of dat je iets vaker studenten van een andere Geesteswetenschappenopleiding zult ontmoeten in een vak.' De geesteswetenschappen zijn op de moderne universiteiten de vreemde eend in de bijt: ze worden gevormd door een veelvoud aan disciplines, hetgeen resulteert in een groot aantal kleine opleidingen met een lage studenteninstroom en een kleine vaste staf. In die zin zijn ze een overblijfsel van waar de universiteit ooit voor stond: gedegen, kleinschalig onderwijs, een grote mate van contact tussen studenten en docenten, en tegelijkertijd een grote persoonlijke vrijheid in het samenstellen van een afstudeerprogramma.

Studenten die voor zo'n kleine studie kiezen, doen dit dan ook vaak vanwege de kleinschaligheid en de persoonlijke aandacht. Toen ik tussen 2017 en 2021 de bachelor Duitse taal en cultuur volgde, heb ik natuurlijk veel meer geleerd van de werkgroep waarin ik met tien andere studenten onder leiding van een gedreven docent romans van Elfriede Jelinek bestudeerde, dan van het te massale hoorcollege wetenschapsfilosofie, met 250 man in een volgepropte collegezaal.

De facultaire communicatie presenteert het afschaffen van dergelijk kleinschalig en persoonlijk, verondersteld 'onrendabel' onderwijs als een noodzakelijk kwaad, een logische stap voor een groep opleidingen die toch al niet levensvatbaar is. En dat is een probleem. Deze 'kleine' disciplines, de opleidingen met 'ontzettend veel vakken waar maar heel weinig studenten zich voor inschrijven' bieden namelijk een dwarsdoorsnede door onze faculteit: als je in Leiden Duits studeert, leer je niet alleen goed Duits lezen, spreken en schrijven – je maakt in de opleiding kennis met een enorme waaier aan andere (sub) disciplines.

Studenten Duits komen tijdens hun opleiding in aanraking met literatuurwetenschap, cultuurwetenschap, taalkunde, filosofie en geschiedenis (in vakken die in veel gevallen overigens al jaren ge-

deeld worden met andere jaarlagen en opleidingen). Met recht kan een afgestudeerde Leidse germanist zich volleerd geesteswetenschapper noemen.

Bij het faculteitsbestuur lijkt het tegenovergestelde beeld te leven, het beeld van opleidingen in moderne vreemde talen als 'klikepjes' voor een minimaal aantal studenten dat zich terugtrekt in de schulp van het eigen onderwijsprogramma. Maar de aard van de opleiding aflezen aan het studentenaantal berust op een denkfout. Alle 'kleine talen' – een naam uit de wandelgangen die gelijk al een narratief van zieligheid oproept – zijn in feite grondige, diepe opleidingen waarin de geesteswetenschappen in hun gehele breedte worden bestudeerd aan de hand van een specifiek cultuurgebied.

Juist om deze reden is het door het faculteitsbestuur voorgestelde plan waarbij de 'kleinste talen' worden opgenomen in International Studies een

doemscenario: binnen een dergelijke oppervlakkige opleiding is er geen ruimte om de diepte van de oorspronkelijke opleidingen te handhaven. Het gaat hier dus helemaal niet om het 'behoud van een zo breed mogelijke expertise en onderwijsaanbod', maar om een doekje voor het bloeden.

De door het faculteitsbestuur in de uitverkoop gezette 'kleine talen' verdienen juist een ereplaats in de etalage van de universiteit: anders dan wel 'rendabele' opleidingen als International Studies bieden de waardevolle talenopleidingen een grondige kennismaking met een cultuurgebied waarbij studenten het gehele geesteswetenschappelijke arsenaal leren inzetten.

Maatschappelijk gezien hebben talen als Duits, Frans, Indonesisch, Arabisch, Koreaans, Turks en al die andere stralen in het Leidse talenprisma de wind misschien niet mee. Maar dat zou voor het faculteitsbestuur juist een reden moeten zijn om

tegen de conjunctuur in te gaan en pal achter de waardevolle talenopleidingen te gaan staan: als bastion van vrijheid moet de hele Leidse universiteit juist dat proces van persoonlijke en geesteswetenschappelijke ontwikkeling omarmen, etaleren en stimuleren.

Met de donkere wolk die van overheidswege naar ons toedrijft, stevent een faculteitsbestuur dat niet trots is op zijn eigen talenopleidingen immers onherroepelijk af op het doemscenario dat Durs Grünbein schetst in de laatste regel van zijn 'Gedicht über Dresden': 'Im Futur II wird alles still geworden sein.'

Hubert Mooiman is alumnus Duitse taal en cultuur en Griekse en Latijnse taal en cultuur (Universiteit Leiden), alumnus Antieke godsdiensten (Rijksuniversiteit Groningen), docent bij LUCAS en in het middelbaar onderwijs

Het gaat niet om het aantal bezette stoelen

Waarom moeten er studies en wetenschappers verdwijnen, vraagt **William Michael Schmidli** zich af, terwijl de universiteit wel tientallen miljoenen uitgeeft aan beveiliging en nieuwbouw?

Als het wat later op de dag is en zelfs de pienterste studenten een beetje wezenloos voor zich uit staren, laat ik me soms een beetje meeslepen tijdens mijn geschiedeniswerkcollege. Geschiedenis, vertel ik de klas, is de basis van de menselijke beschaving. In de academische wereld staat discussie centraal, zeg ik ze. Wij academici zijn het graag oneens met elkaar. We weten namelijk dat we alleen zin kunnen geven aan het verleden, het heden kunnen begrijpen en ons kunnen voorbereiden op de toekomst door middel van discussie en debat – in het klaslokaal en tijdens conferenties, in wetenschappelijke tijdschriften en monografieën.

Niet al mijn studenten zijn overtuigd. Sommigen willen liever dat ik mijn mond houd en ze een extra toilet-pauze gun. Maar ik geef al meer dan twintig jaar colleges over de geschiedenis van de Verenigde Staten, eerst in Amerika en sinds 2018 in Nederland, en ik geloof er nog steeds heilig in.

'We moeten meer aandacht besteden aan het achterwerk dan aan de geest van studenten'

Dat is ook de reden waarom de afgelopen weken zo zwaar waren.

Vanaf 2025 krijgt de faculteit Geesteswetenschappen te maken met een structureel financieel tekort van 5,7 miljoen euro per jaar, zo is gebleken. Maar de Universiteit Leiden is niet de Amerikaanse overheid – ze kan niet blijven draaien op tekorten en overbesteding. Daarom heeft een door het faculteitsbestuur aangestelde taskforce een oplossing bedacht waar bij opleidingen met lage studentenaantallen worden opgeheven of samengevoegd. Maar liefst zestig functies moeten worden geschrapt; een deel van het leed kan worden verzacht door medewerkers die met pensioen gaan niet te vervangen, maar het is vrijwel zeker dat enkele van mijn collega's hun baan verliezen als de plannen doorgaan.

Ondertussen heeft de universiteit de afgelopen jaren tientallen miljoenen euro's uitgegeven aan renovaties en meer dan een miljoen aan beveiliging – wat veel van ons als buitensporig beschouwen. Het bestuur reageerde tot nu toe op een typisch ontwijkende manier. Toen het managementteam van het Geschiedenisinstituut de kwestie aankaartte, kregen ze te horen dat deze kosten onder 'andere be-

grotingslijnen' vielen. Volgens de taskforce is flexibiliteit het sleutelwoord. Kleine klassen dreigen te worden opgeheven; de docent wordt dan elders ingezet. In het rapport wordt het advies gegeven om onderwijs minder intensief te maken zodat op korte termijn met grotere klassen kan worden gewerkt: dit betekent minder opdrachten, minder feedback, minder toetsen en hoorcolleges opnemen. Anders gezegd: ze willen dat we minder aandacht besteden aan de geest van de studenten en meer aan hun achterwerk; het aantal bezette stoelen als de belangrijkste maatstaf voor onze waarde aan de universiteit.

Ik hou van lesgeven. Ik wil helemaal niet minder opdrachten of feedback geven – ik wil dat mijn studenten hun potentieel kunnen ontplooien. En ik weet nog goed hoe het ging tijdens de lockdown: opgenomen hoorcolleges terugkijken doodt hun motivatie om te leren.

'Dit rapport leest alsof het is geschreven door Margaret Thatcher', zei ik onlangs tegen mijn collega's tijdens een vergadering van het Geschiedenisinstituut. Niemand lachte. Ik zei dat we ons moeten verzetten tegen het rapport van de taskforce, dat succes niet valt af te meten aan studentenaantallen alleen. Onze studenten zijn slim, hardwerkend en vastberaden (op een paar uitzonderingen na). Tijdens de vakken verfijnen ze hun vaardigheden en die zetten ze vervolgens in om een goede baan te vinden na hun afstuderen. Maar de stemming was grimmig tijdens de vergadering. Alles bij elkaar zorgde dit voor een stressvol herfstsemester. Maar hoe zwaar deze dagen ook waren, ik weet dat deze bezuinigingsronde misschien nog maar het begin is, dat de neoliberale aanbevelingen van de taskforce misschien slechts een eerste salvo zijn.

Het wordt nog veel zwaarder als onderwijsminister Eppo Bruins de plannen om één miljard euro te bezuinigen op Nederlandse universiteiten daadwerkelijk doorzet. In combinatie met het kortzichtige besluit om Engelstalige opleidingen aan banden te leggen, zet de huidige regering daarmee een omslag in gang waar niemand op zit te wachten: het Nederlandse hoger onderwijs zal afglijden van wereldklasse met een grote internationale aantrekkingskracht naar een middelmatig niveau – onaantrekkelijk voor buitenlandse studenten. Met als resultaat dat onze beste medewerkers en studenten vertrekken, wat ironisch is gezien de anti-immigratietaal van de regering. In deze zware tijden zijn er veel uitdagingen die om onze aandacht vragen – de gevolgen van de klimaatcrisis beperken, ethisch nationalisme afremmen, de rechten van vrouwen en meisjes beschermen, enzovoort, enzovoort.

Het is frustrerend dat we daarnaast ook nog eens de waarde van hoger onderwijs moeten verdedigen. Dat voelt zo onbeschaafd.

William Michael Schmidli is universitair docent bij de opleiding geschiedenis

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 20 leerlingen. Groep 4 t/m 9. **Voortgezet onderwijs**: Twee leerlingen. *rekenen, wiskunde, brugklas vmbo. *Wiskunde, 3 vmbo. *Engels, 3 mbo. *Wiskunde, economie, 4 vwo. *Wiskunde, 6 vwo. **Leiden-Zuid**, *6 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Gezocht: huurwoning in Leiden, geen bezwaar tegen huisgenoten. Ben zelf makkelijk, sociaal en graag creatief bezig. Het liefst iets rond **400-600 € p/m**. Tel 06-18075624 E-mail tinorademaker@gmail.com)

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan
m.w.svan.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Eise van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Dallyce Vetter (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

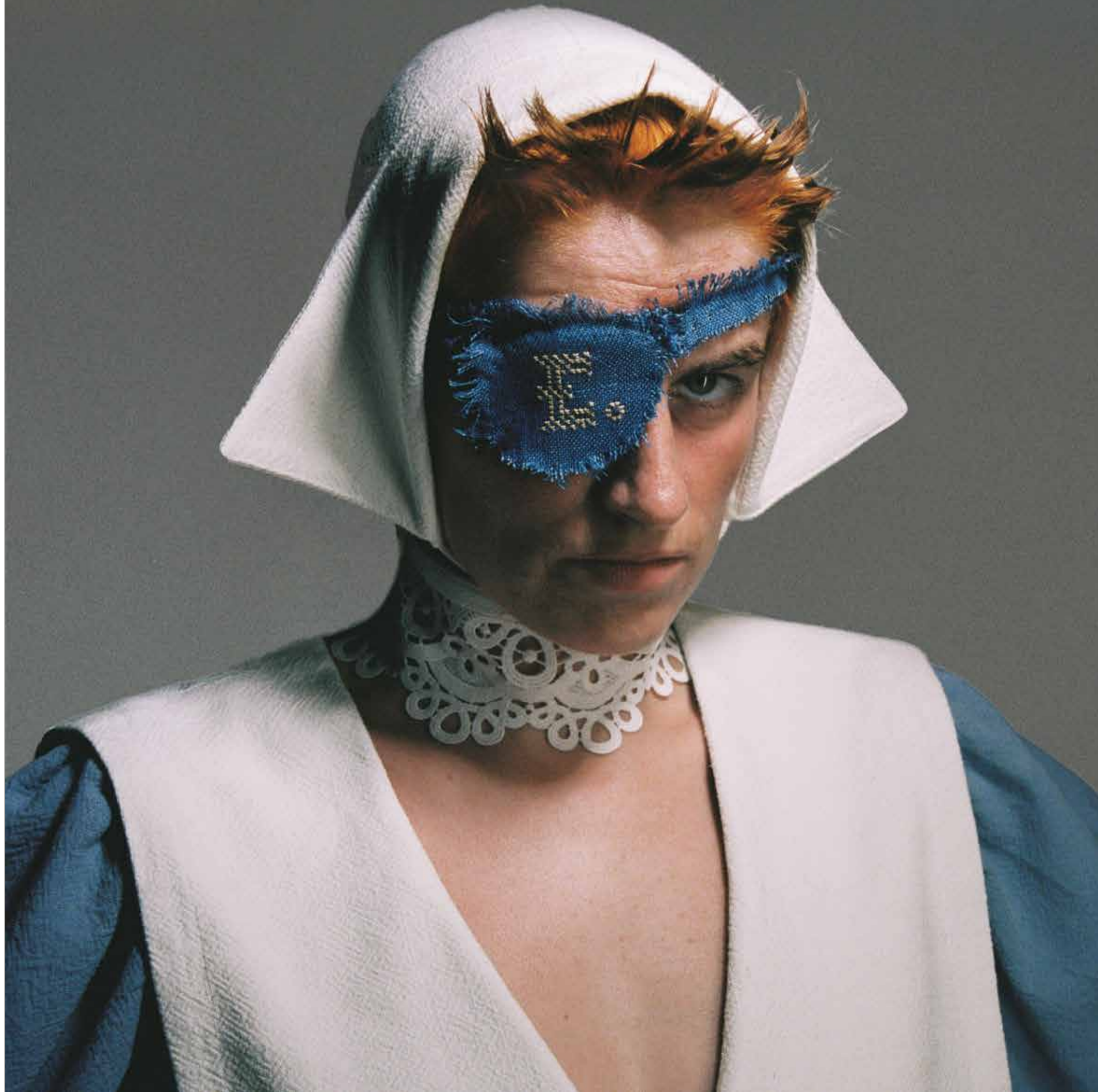
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Nederland is plat, maar ik ook

Op debuutalbum *Platland* laat rapper en muzikant Elmer haar woede de vrije loop. Het is zowel een kwetsbaar gebaar als een bekentenis. ‘Dit is soms wat ik echt denk. Ik weet dat het lelijk is. Ik vind het zelf ook niet oké.’

DOOR MARK REID
FOTO PHILINE VAN DEN HUL

Met een microfoon en een bordkartonnen draaiorgel, en verkleed als een wraakzuchtig rappende Frau Antje, rekt Elmer (echte naam: Merel Pauw) af met de Nederlandse kleinburgerlijkheid.

Op haar album *Platland* rapt ze over luidruchtige burens, kortzichtige landgenoten en allesverslindende algoritmes. 16 november staat ze in de Nobel. ‘Als ik boos ben wil ik de controle terug hebben, en om de controle te krijgen ga ik andere mensen plat maken.’

Wat is verschil tussen Elmer en Merel?

‘Ik denk niet zo veel, behalve dat ik als Elmer vaak meer belachelijke kleren aanheb. Soms schrikken mensen in mijn omgeving omdat ik als Elmer best wel een grote bek kan hebben. In het echt ben ik best onzeker of een beetje mensenschuw. Op het podium gaat er wel iets in mij aan waarvan ik ook soms echt niet kan garanderen wat er uit mijn mond gaat komen.’

Voor *Platland* loop je rond in een soort klederdracht, daarvoor liep je in je ondergoed of in een pak met een plaksnor op. Waarom?

‘Ik vind het leukste om mezelf in een personage te gieten en te kijken of ik daar een concept bij kan ontwikkelen. Zoals Tyler, The Creator weer een totaal nieuw alter ego en nieuwe outfit heeft voor ieder nieuw album. ‘Dat is de manier van artiest-zijn die ik super-inspirerend vind. Zeker als je die kostuums en die bepaalde onvolmaaktheid combineert met een kwetsbaarheid in je teksten. Je bent erzijds kwetsbaar in hoe je over de dingen in je leven nadenkt. En anderzijds zit er ook een enorme kwetsbaarheid in volledig durven te staan voor wat je op dit moment wil maken.’

‘Dat de pvv een monsteroverwinning behaalde, maakte me fucking woedend’

Vershil je daarin van andere hiphop-artiesten?

‘Ik weet soms ook niet welk genre het nou precies is. Ik denk dat als je niet zoveel weet van hiphop je dit ook heel tof kan vinden. En ik zou ook juist heel erg de hiphopliefhebbers willen uitnodigen omdat ik benieuwd ben wat ze vinden van mijn stijl van muziek en deze absurde show. ‘Vaak heb je bij hiphop alleen een dj, en dat is het dan. Ik ben juist aan het kijken hoe theateraal een popshow kan worden. Ik ben echt heel, heel trots op wat we gemaakt hebben. Met het decor en twee dansers hebben we een soort David Lynch-kindermusicalversie van Nederland gemaakt.’

Hoe bedenken je zoiets?

‘Het begint vaak met een idee over de vorm. Dan moet dat net zo lang sudderen totdat ik denk: o, maar dit is de inhoudelijke reden. Ik wist dat ik iets met strips wilde doen. Ik wilde dat alles plat is. Het decor voor de nieuwe show moest uit platte onderdelen bestaan. ‘Dat de pvv de monsteroverwinning behaalde, maakte me zo fucking woedend. Toen wist ik: dit is waar die platheid over gaat. Het gaat over Nederland. Het is de platheid van onze cultuur, maar óók de platheid van de woede die ik op dit moment ervaar naar mijn landgenoten. ‘Als ik boos ben, wil ik de controle terug, en om die te krijgen ga ik andere mensen plat maken. Daardoor zie ik niet meer de echte mens. Het album lijkt een kritiek op Nederland en dat is ook zo, maar eigenlijk schuilt daaronder kritiek op mezelf en op mijn neiging Nederland plat te maken.’

Je zingt dat alle burens dood moeten, en in *Haat* zeg je dat mensen een mes in hun hoofd moeten steken.

‘In *Haat* wilde ik een bepaalde kwetsbaarheid tonen door te laten zien: dit is soms wat ik echt denk. Ik weet dat het lelijk is. Je mag ook als luisteraar denken: oei, ik vind dit wel naar, dit is niet oké. Ik vind het zelf ook niet oké. En daarom is die track eigenlijk één grote vraag: hoe ga ik hiermee om? Het is een bekentenis. ‘*Alle burens moeten dood* is mijn persiflage op *Meester Frank Visser doet uitspraak*. Ik ben daar echt verslaafd aan. Ik vind dat geweldig én tegelijkertijd ook zo verschrikkelijk. Ik schaam me ook, want het zijn duidelijk mensen met een verstandelijke beperking of mensen die niet zo'n fijne opvoeding hebben gehad, die zich totaal machteloos voelen.’

In ‘Platland’ zing je dat het land nóg platter moet.

‘Dat nummer is bedoeld om die woede die ik voelde de vrije ruimte te geven voor iedereen. En weet je, misschien is het nummer ook wel voor pvv'ers om op te stampen als ze boos zijn op linkse mensen. Het is een nummer voor alle Nederlanders die allemaal boos zijn op elkaar. ‘Die woede is steeds erger en steeds hardnekkiger. En dat komt natuurlijk doordat we allemaal vastzitten aan ons eigen algoritme. En het erge is dat we het allemaal ook wel weten. We weten dat algoritmes bestaan, maar we weten niet meer hoe we er uit moeten komen. Empathie opbrengen voor elkaar wordt steeds moeilijker. ‘Ik denk wel dat het laatste nummer op het album, *Algoritm*e, de deur opent voor het volgende hoofdstuk. Misschien heet dat wel: “Elmer maakt contact met de ander”.’

Elmer, Nobel, 16 november. € 17,50

‘Wie vindt dit nou niet leuk en schattig?’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO TACO VAN DER EB

Hoe ben je balletjuf geworden bij Tribes?

‘Dat kwam spontaan op mijn pad. Een vriendin werkte hier en ik heb ooit een les van haar bekeken. Ik houd van kinderen en was benieuwd hoe dat ging. Toen zij moest stoppen, heeft ze mij voorgesteld bij de eigenaar van de school. Die kende mij al omdat ik zelf les van haar heb, dus ik kreeg opeens een appje of ik de groepen van 2 tot 12 jaar eens wilde proberen.

‘Heel leuk natuurlijk, maar ook erg spannend. De allereerste les was er iemand bij om een beetje te helpen, maar ik moest meteen “de juf” zijn. Inmiddels

ben ik niet meer nerveus, maar de nacht voor die eerste les heb ik geen oog dichtgedaan. O, wat was ik bang.’

En hoe gaat het nu?

‘Het is een van de beste banen ter wereld. Wie vindt dit nou niet schattig en leuk? Hoe beter ik die kinderen heb leren kennen – en hoe beter ze mij kennen – hoe leuker het wordt. Laatst zei een van de kinderen: “Juf, weet je waarom ik je lessen zo leuk vind? Omdat je streng bent, maar toch heel leuk!” Nou, dan smelt ik helemaal. De kinderen geven me knuffels, maar ze vertellen het ook als ze niet blij zijn. Ze zijn heel eerlijk.

‘Soms is het ook lastig. Bij de jonge peuters heb ik een meisje dat de eerste drie lessen huilend bij haar mama bleef zitten. Ik was heel bang dat ze zou stoppen, dus ik dacht: ze moet gewoon een keer meedoen. Toen heb ik haar van haar ouders overgenomen, op mijn schoot gezet en de hele les bij me gehouden. En na een paar oefeningen werd ze rustig en ging ze toch meedoen. Dus nu weet ik bij die kleintjes: op een gegeven moment hebben ze het vaak genoeg gezien met papa en mama, dan gaat die deur naar de kleedkamer gewoon dicht en blijven de ouders buiten.’

Wat komt er nog meer bij kijken?

‘Ik moet de lessen voorbereiden en twee keer per jaar voor al mijn groepen voorstellingen bedenken. Dat vond ik aan het begin heel spannend en nu steeds leuker. Het is heel creatief: ik moet niet alleen bedenken hoe ze gaan staan, maar ook hoe ik ze meekrijg. Bijvoorbeeld door er een verhaaltje bij te bedenken: we beginnen in het donker, in de sneeuw, en dan... Je moet er iets leuks van maken.

‘Ik volg ondertussen online een deeltijdopleiding aan de Royal Academy of Dance in Londen. Die gaat vooral over de groei van jonge kinderen en de stapjes die je kunt nemen om de lessen steeds iets moeilijker te maken.’

Wat betekent ballet voor jou?

‘Toen ik vier jaar oud was, ben ik begonnen met lessen. Dat was in Libanon, want daar woonden we voor het werk van mijn ouders. Toen daar oorlog uitbrak, net als nu, hebben ze de dansschool zo lang mogelijk open gehouden. ‘Een herinnering die me altijd bij zal blijven, is dat we een voorstelling gaven en daarna moesten vluchten. Daar komt mijn passie voor ballet vandaan: dansen was een soort veilige plek in een heftige tijd. En het gevoel dat ik toen had, probeer ik dus ook hier mee te geven aan mijn leerlingen.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

Waarom ik bang ben om alleen naar de UB te gaan

Voor alles altijd bang geweest, zag ik ertegenop om in mijn eentje naar de UB te gaan. U weet wel, dat gebouw dat tegenwoordig geloof ik de LUL heet.

En hoewel een hele dag alleen studeren niet zo eng en vreselijk is als het onvoorbereid, brak afleggen van een tentamen inleiding burgerlijk recht – weet, u bent niet alleen – is alleen studeren in de UB eng en vreselijk, en ik zal u vertellen waarom.

Ten eerste is er het naar binnengaan.

Nadat je je fiets tussen de schroothoep aan spaken, banden en bellen hebt weggezet, waggel je met tegenzin naar de ingang.

Aldaar staat altijd een stel *cool kids* in groepjes te roken.

En ja, ik hoor u denken: maar je mag sinds 1 augustus 2020 toch helemaal niet meer roken rond en naast de ingang van de UB? Ja, daar heeft u volkomen gelijk in. Maar daar hebben die *cool kids* dus schijt aan.

Daarom zijn zij ook cool, en jij niet.

Goed. Nu kun je er natuurlijk voor kiezen om deze snelle-rook-uitpuffers (want écht róken, ho maar!) met opgeheven neus te passeren, je er weinig van aan te trekken. Maar dat gaat dus niet. Deze mensen, die altijd in groepjes van vier à vijf personen gegroepeerd staan, zijn niet bezig

met elkaar of het gesprek dat zij voeren. Nou ja, ze voeren uiteraard een gesprek, en in zoverre zijn ze daarmee bezig. Maar waar ze écht mee bezig zijn, is De Ander.

Laat me dit uitleggen. Naar de UB ga je niet om te studeren. Naar de UB ga je om te zien of gezien te worden.

Als je een sukkel bent, zoals ik, blijft het bij het eerste. Ben je gaaf

en tof, dan hoor je uiteraard bij de tweede groep. Zo beschouwd valt De Ander dus altijd in een van die twee groepen. En iedereen in de UB lijkt met deze categorisering bezig te zijn.

Dan de pauze.

Je hebt hard gestudeerd. Het is 12.04 uur en met een rommelende maag kijk je nogmaals naar je samenvatting. Nog 26 minuten dan. Tot half. En dan ga ik pauzeren. Je focus is echter reeds als sneeuw voor de zon verdwenen en je weet: ik moet pauzeren. Je pakt je kleeftjes – opnieuw, niet cool – en begeeft je richting de kantine. Ook daar zie je weer die groepjes mensen, hun aandacht verdelend tussen het gevoerde gesprek en De Ander. Gelukkig vind je daar echter ook altijd nog de andere *loner*. Alleen op zijn of haar mobiel scrollend. Slaperig voor zich uit turend boven het zoveelste bakkie automatenpleur. Verzonken in een column uit de pen van een columnist, die weliswaar niet wordt gezien, maar evenmin onopgemerkt is gebleven...

Mathijs de Jong studeert rechten